

IGOR HARB

Znanilec družbenih sprememb

V aktualnem desetem zapovrstnem filmu (**Hitri in drzni 9** [F9, 2021, Justin Lin]) ob dvajseti obletnici »sage« *Hitrih in drznih* eden od junakov izreče najbolj legendaren stavek: »Če ubogava fizikalne zakone, bo z nama vse v redu.« Vsakomur, ki je gledal več kot petnajst minut kateregakoli od teh filmov, je jasno, da so akcijske scene in zapleti odkrito sovražni do fizikalnih zakonov, tako da gre za meta komentar avtorjev na pogosto kritiko filmov. Hkrati je to tudi poskus normalizacije vidnega, saj se ta dialog odvija v nizki orbiti, kamor sta bila junaka izstreljena v avtomobilu na raketni pogon, da bi z magnetom onesposobila satelit. A to je le košček akcijske sestavljanke finalnega obračuna, ki seveda nima zveze s fizikalnimi zakoni, vzročno posledičnostjo ali kakršnokoli drugačno logiko, vseeno pa pripomore, da so *Hitri in drzni*, kot je nedavno zaključil Guardianov filmski kritik Steve Rose, »ultimativna (filmska) franšiza našega časa«¹. Njegov članek je humoristični pregled zgodovine *Hitrih in drznih* s citati zvezdnikov, številkami prodaje kart in pogledom v prihodnost, a ta filmska saga si ob obletnici zasluži bolj temeljito analizo.

Najprej hiter (in drzen) povzetek: glavni junak prvega filma **Hitri in drzni** (*The Fast and the Furious*, 2001, Rob Cohen) je bil Brian (Paul Walker), FBI-jev agent pod krinko, ki se pridruži skupini organizatorjev nelegalnih avtomobilskih dirk pod vodstvom Dominica »Doma« Toretta (Vin Diesel), da bi odkril, kdo med transportom krade DVD predvajalnice s tovornjakov. Vmes se zaljubi v Domovo sestro in mu na koncu pusti pobegniti, sam pa nadaljuje z novimi kriminalnimi partnerji v drugem filmu. Sčasoma ponovno združita moči in nato z vsakim filmom širita ekipo. Njihovi podvigi postajajo vse bolj ambiciozni, žanrsko pa zgodbe presedlajo s fetišizacije avtomobilov na vohunske spletke in

megalomanske akcijske prizore na ravni filmov Michaela Baya in Christopherja Nolana. Hkrati krovna zgodba postaja vse bolj zapletena in žajfasta, z vrnitvami od mrtvih, amnezijami in maščevalnimi brati, kar je stopnjevala smrt igralca Paula Walkerja med snemanjem sedmega filma, ko so v zaključni sceni njegov obraz digitalno prilepili na telo njegovega brata za nekoliko srhljivo slovo.

Pri širitvi ekipe je najbolj zanimiva neprisiljena multietničnost, sploh v primerjavi s filmi, ki odkrito ciljajo na mednarodne trge. Med temi izstopa denimo **xXx: Reaktiviran** (xXx: Return of Xander Cage, 2017, D.J. Caruso), saj glavni junak nabira svojo vohunsko ekipo po državah, kjer so film najbolj promovirali, čeprav nekateri potem nimajo kaj početi (nogometaš Neymar Jr. tako brca žogo v baru). V *Hitrih in drznih* je sestavljanje ekipe skozi več filmov potekalo povsem naravno, saj jih pogosto novačijo iz države, v kateri se odvija film, scenariji pa se izdatno potrudijo splesti čim tesnejše stike med njimi, tako da niso videti kot operativci, temveč kot ekipa, prijatelji, celo družina, kot nenehno poudarja Dom. Pohvalno *Hitri in drzni* svoje mednarodne zasedbe niso gradili okrog belega junaka oziroma so to počeli z vsakim filmom manj, saj sta v ospredje vse bolj stopala Vin Diesel in Dwayne Johnson, ki sta iz rasno mešanih družin, v aktualnem filmu pa za večino humorja in najbolj zmešane akcije poskrbita Roman in Tej, ki ju upodobita temnopolta Tyrese Gibson in Ludacris. In potem je tukaj seveda Han, ki ga igra korejski Američan Sung Kang. Lik tragično umre v tretjem filmu, a je bil tako popularen, da so naslednje tri stlačili v predzgodbo bolj ali manj zaradi njegove prisotnosti, nato pa se vrne v aktualni devetki, ker seveda sploh ni bil mrtev. Zanimljivo ni niti dejstvo, da je le režiser prvega filma Rob Cohen belec, ostale pa so režirali temnopolti in azijski ustvarjalci: John Singleton, F. Gary Grey, Justin Lin in James Wan.

1 <https://www.theguardian.com/film/2021/jun/19/fast-furious-franchise-hobbs-shaw-vin-diesel-dwayne-johnson>.

Pri odnosu do ženskih likov je Michelle Rodriguez z Letty ustvarila močan lik že v *Hitrih in drznih*, a je bila kasneje degradirana v vlogo okraska, kot večina žensk, ki so praviloma pokazale zgolj svoje (povsem oblečeno) telo in morda še nekaj vrtenja volana. V zadnjih filmih pa se je začela prebijati v ospredje in se celo spopadla z likom borke mešanih borilnih veščin Ronde Rousey. Poleg nje smo dobili še Helen Mirren kot vodjo londonskega podzemlja, antagonistko zadnjih dveh filmov pa je upodobila Charlize Theron kot neustavljiva hekerka in manipulatorka. V aktualnem filmu so tudi upravičili odsotnost Walkerjevega lika na presenetljiv način, rekoč, da skrbi za svojega in Domovega otroka, medtem ko se vsi ostali, vključno z njegovo ženo Mio (Jordana Brewster), poženejo v akcijo. Podobno kot pri etnični vključenosti tudi ta sprememba ni posledica zunanega pritiska, temveč je prišla od znotraj, predvsem skozi prizadevanja Michelle Rodriguez, ki je že pri prvem filmu svoj lik nadgradila iz trofeje v borko, v zadnjih letih pa je grozila z odhodom, če scenaristi žensk ne bodo dali bolj v ospredje.

Zgodba devetega filma je sicer povsem v službi akcijskih scen in njihovih lokacij, saj večina dogajanja nima smisla ali logične navezave, razvoj likov pa je precej v duhu ugotovitve enega od junakov, kako vse te nemogoče situacije nakazujejo, da so neuničljivi. Struktura zgodbe je okorna s pogostimi skoki v preteklost, a režiserju uspe znotraj vsake scene zgraditi dovolj napetosti, da tudi tako razbita izvirna zgodba obdrži tempo. Nekateri od likov malenkost čustveno dozoriijo, večina pa ostane na isti adolescentni stopnji, ki pravzaprav daje noto filmski seriji. Igralci ob tem svoje delo opravijo na pričakovani ravni, s prikazom fizične moči in humorističnih spretnosti, ki jih proti koncu nadgradijo s pristnim izrazom prijateljstva, zaščitne znamke čustvene komponente teh filmov.

A vrnimo se k odnosu s fiziko in mehaniko. Večina junakov izhaja iz avtomobilskih dirk, ampak so pri tem striktno

predstavljeni kot sami svoji mehaniki in – ko avtomobili postajajo vse bolj elektronski – tudi hekerji. Tako njihova pravičniška in vohunska kariera v kasnejših filmih ni rezultat nekega skrivnega urjenja, temveč je implicitno pogojena z veliko učenja in eksperimentiranja z avtomobilskimi motorji in drugimi sestavnimi deli. Akcijske scene in njihov prezir gravitacije, magnetne, centrifugalne in centripetalne sile so šov, podobno neverjetne kot amnezična Letty, ki ji mafija pere možgane, medtem ko znanje in veščine likov delujejo primerljivo pristno kot njihovi odnosi. In kljub vsem nemogočim podvigom na platnu je morda najbolj nepričakovan ta, da so skozi postali promotorji dela v inženirstvu in znanosti.

GOSPODIČNA MARX

PETRA METERC

Gospodična med političnim in osebnim

Susanna Nicchiarelli ustvarja trilogijo biografij – za svoj prejšnji celovečerec *Nico, 1988* (2017), v katerem je upodobila zadnja leta pevke Velvet Underground, je v Benetkah pred štirimi leti prejela glavno nagrado sekcije Horizonti. Tokrat je v igrani film *Gospodična Marx* (Miss Marx, 2020) postavila še eno tragično preminulo junakinjo iz preteklosti: Eleanor Marx, najmlajšo hčer Karla Marxa, borko za pravice